

БОЈАН СТОЈНИЋ
Архив Републике Српске
Бањалука
bojan.stojnic@arhivrs.org

Информативни прилог
УДК 930.25(497.6РС)“2019“
DOI 10.7251/GUARS1911001

РАД АРХИВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И УДРУЖЕЊА АРХИВСКИХ РАДНИКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НА ПОЉУ ИЗДАВАЧКЕ И ИЗЛОЖБЕНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ У 2019. ГОДИНИ

Дјелатност Архива Републике Српске регулисана је *Законом о републичкој управи, Законом о архивској дјелатности* и подзаконским прописима, а обавља се у оквиру двије основне организационе јединице: Сектора за заштиту архивске грађе у архиву и Сектора за заштиту архивске грађе ван архива, правне и опште послове.

Архив Републике Српске је, осим редовних активности на пословима заштите, сређивања, обраде и коришћења архивске грађе, посветио велику пажњу културној и научној дјелатности. Самостално или у сарадњи са другима приредили смо бројне изложбе архивских докумената, објавили више научних и стручних књига, два зборника докумената и један часопис, одржали неколико промоција и семинара и учествовали у раду више научних и стручних скупова, конференција, савјетовања и конгреса. Посебно смо поносни на нашу издавачку и изложбену дјелатност. Архив је већину своје изложбене и издавачке дјелатности реализовао у сарадњи са струковним Удружењем архивских радника Републике Српске.

У издању Удружења архивских радника Републике Српске, а уз подршку Архива Републике Српске, објављена је књига архивског савјетника Зорана С. Мачкића *Канцеларијско и архивско пословање*, осмо измијењено и допуњено издање. Књига је обима 640 страна и садржи 23 основна поглавља: Канцеларијско пословање, Системи канцеларијског пословања, Писарница, Општи акти о систему канцеларијског пословања, Систем дјеловодника, Картотечки систем, Пошта, Акт, Предмет, Досије, Евидентирање документације, Листа категорија документарне грађе са роковима чувања, Сређивање архивске грађе, Издвајање безвриједног материјала, Чување, одлагање и евидентирање документације, Предаја документације, Доступност документације, Електронски запис, Управљање документацијом, Електронска архива, Стручна обука и усавршавање, Прекршајна и кривична одговорност и Прилози. Ова обимна књига резултат је вишедеценијског научног и професионалног рада аутора на пољу

канцеларијског, архивског и електронског пословања и представља приручник за непућене или подсјетник за упућене.

Удружење архивских радника Републике Српске је почетком 2019. објавило публикацију *На страином мјесту постојали... Сјећање Уроша Стефановића, српског добровољца* (уз стогодишњицу Великог рата 1918–2018). Књигу је приредио Љубомир Пувачић, а аутор уводног текста је др Ђорђе Микић.

Као наставак едиције издавања докумената из области школства, објављен је други том обимног зборника докумената *Школство у Врбаској бановини 1929–1941*.¹ Зборник обухвата 489 докумената, који се чувају у Архиву Републике Српске и Архиву Југославије. Уз попис изабраних школских правних прописа, списак одлука о отварању и затварању државних народних школа и списак имена наставног кадра у Врбаској бановини, највећу групу докумената чине општи документи (укупно 133), док су остали документи, који се односе на 25 срезова Врбаске бановине, по обиму и броју знатно мањи. Зборник докумената приредио је мр Горан Ђуран, историчар и архивиста у Архиву Републике Српске, а аутор уводног текста је др Гојко Маловић.

У сарадњи са Удружењем архивских радника Републике Српске и ЗП "Електрокрајина" а. д. Бањалука објављена је монографија *Електрокрајина Бањалука 1947–2017*.² Монографија је обима 239 страна и садржи 11 основних поглавља: Предговор, Увод, Електроенергетски извори и градња малих хидроелектрана, Електромережа и електропреносни објекти, Електрификација, Организација и развој, Припрема за изградњу малих хидроцентрала на ријечном сливу, Смјештајни објекти, Организациони дијелови, Електрокрајина у Републици Српској и Закључак. Аутори монографије су историчари и архивски радници мр Бојан Стојнић, Љубица Ећимовић и проф. др Ђорђе Микић.

Поводом 90 година од оснивања Врбаске бановине објављена је капитална фото-монографија *Бањалука центар Врбаске бановине*. Дјело је резултат вишедеценијског научног и професионалног рада некадашњих радника Архива Републике Српске и архивских савјетника Верице М. Стошић и Небојше Радмановића на пољу архивистике и историографије. Обим наведеног дјела је 292 стране. Ова фото-монографија заокружује све сегменте друштвеног живота Бањалуке у ренесансном раздобљу Врбаске бановине. Обрађени су бановинска, среска и градска управа, избори и политичке организације, безбједност, правосуђе, привреда са свим својим гранама, здравство, школство и култура. Књига

¹ Први том зборника докумената *Школство у Босанској Крајини (Бихаћка и Врбаска област) 1918–1929* објављен је 2018. у издању Архива Републике Српске и Удружења архивских радника Републике Српске. Зборник су приредили др Гојко Малковић, мр Горан Р. Ђуран и Љубица Ећимовић.

² Удружење архивских радника Републике Српске је у сарадњи са ЗП "Електрокрајина" а. д. Бањалука приредило и изложбу архивских докумената под називом *Електрокрајина Бањалука 1947–2017*. Изложба је свечано отворена у априлу 2017. у ЈУ Бански двор – Културни центар поводом обиљежавања 70 година постојања и рада ЗП "Електрокрајина" а. д. Бањалука.

је промовисана у ЈУ Бански двор – Културни центар у Бањалуци 22. априла, а на 64. међународном сајму књиге у Београду 22. октобра.

Архив Републике Српске је у сарадњи са Здравствено-туристичким центром "Бања Врућица" а. д., а поводом сто година организованог бањског туризма и здравства у бањи Врућици, објавио монографију *Бања Врућица: Вијек у служби здравља*. Монографија је обима 149 страна и садржи седам основних поглавља: Предговор, Уводна разматрања, Бања Врућица у Краљевини Југославији, Бања Врућица у социјалистичкој Југославији, Бања Врућица у Републици Српској, Бања Врућица данас и Закључак. Аутор монографије је мр Бојан Стојнић, историчар, архивски савјетник и директор Архива. Књига је промовисана 6. септембра у Хотелу "Кардиал".

Као заједнички пројекат Архива Републике Српске, Историјског архива Ужице и Удружења архивских радника Републике Српске, објављена је фото-монографија *Мостови на кривој Дрини*, аутора Жељка Марковића, директора ужичког архива. Фотомонографија је обима 239 страна, а садржи 46 основних поглавља. Уводни текст фото-монографије (ријеч рецензента) под насловом *Прави мостови на кривој Дрини* написао је др Илија Л. Мисаиловић. Монографија садржи бројне фотографије које највјерније дају не само изглед моста, већ и његову судбинску прошлост. Многе фотографије мостова урадио је сам аутор текста Ж. Марковић.

Као наставак сарадње на овој тематици, а у сарадњи Архива Републике Српске, Удружења архивских радника Републике Српске, Историјског архива Ужице и Државног архива Црне Горе и у оквиру пројекта "Дани европског наслеђа – подршка прекограничним пројектима 2019", објављена је двојезична фото-монографија *Мостови на кривој Дрини (The Bridges over the winding Drina River)* аутора Ж. Марковића.

У издању Удружења архивских радника и Архива Републике Српске објављена је публикација *Библиографија часописа "Гласник Удружења архивских радника Републике Српске" (2009–2018)*. За десет година у десет бројева овог стручног и научног часописа објављено је укупно 497 текстова. У часопису су сарађивала 124 аутора из земље и иностранства. Библиографију су приредили архивски савјетници Зоран С. Мачкић и мр Бојан Стојнић.

У издању Архива и Удружења архивских радника Републике Српске покренута је едиција сјећања, а у оквиру које су објављени мемоари под називом *Бањалучки илегалца: Сјећања Жарка Ластрића*. Књигу су приредили мр Владан Вуклиш и мр Маријана Тодоровић Билић.

Поводом 800 година аутокефалности Српске православне цркве, а у сарадњи Архива Републике Српске, Удружења архивских радника Републике Српске и Архива Српске православне цркве, објављен је зборник докумената под називом *Извори за историју Српске православне цркве у Босни и Херцеговини*. Зборник су приредили др Радован Пилиповић, директор Архива Српске православне цркве, и мр Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске.

Часопис *Гласник Удружења архивских радника Републике Српске* за 2019. објављен је једанаесту годину заредом. Редакција је настојала да одабиром пристиглих текстова, објављених у устаљеним рубрикама, сачува достигнути ниво квалитета часописа.

Промоција књиге Макса Бергхолца *Насиље као генеративна сила: идентитет, национализам и сјећање у једној балканској заједници* одржана је 21. маја у Музичком павиљону Парка "Петар Кочић". Организатори промоције били су Архив и Удружење архивских радника Републике Српске.

У Дому руског зарубежја "Александар Солжењицин" у Москви 13. јуна одржана је промоција наших издања *Из Родине у Бањалуку. Руска емиграција у Бањалуци* аутора Зорана С. Мачкића и *Српска православна црква и руска емиграција (1920–1940)* аутора др Радована Пилиповића.³

У оквиру наставка дугогодишње сарадње са Историјским архивом у Ужицу, а поводом Дана државности Републике Србије – Сретења, у Ужицу је свечано отворена наша изложба архивских докумената *Бањалука 1918*. Изложбу је отворио у Историјском архиву у Ужицу 14. фебруара Немања Нешић, помоћник ужичког градоначелника. Изложбу прати монографија *Бањалука у борби за ослобођење и уједињење. Поводом једног вијека од завршетка Првог свјетског рата*.⁴ Аутор изложбе и монографије је проф. др Боривоје Милошевић, а ликовне и техничке поставке изложбе мр Владан Вуклиш, виши архивиста и помоћник директора Архива Републике Српске.

Архив Републике Српске је поводом Дана Архива Републике Српске (20. април) и Дана града Бањалуке (22. април) угостио изложбу архивских докумената *Млеко и крв* – Из личног фонда Слободана Пенезића Крцуна,⁵ коју је приредио Историјски архив у Ужицу. Аутор изложбе и каталога је Жељко Марковић, директор Ужичког архива. Изложбу је 19. априла отворила помоћ-

³ Наша издања *Из Родине у Бањалуку. Руска емиграција у Бањалуци* и *Српска православна црква и руска емиграција (1920–1940)* објављена су 2018. под покровитељством председника Републике Српске, а поводом освештања темеља за изградњу руско-српског храма у част цара Николаја Другог Романова и његове породице у Бањалуци. Промоција књига одржана је 17. септембра 2018. у ЈУ Бански двор – Културни центар. Истог дана отворена је двојезична изложба под називом *Српска православна црква и руска емиграција (1920–1940)*. Изложбу је отворио председник Републике Српске Милорад Додик у ЈУ Бански двор – Културни центар.

⁴ Архив Републике Српске је поводом 100 година од ослобођења Бањалуке у Првом свјетском рату, односно 21. новембра, Дана ослобођења Бањалуке у Првом свјетском рату, и 27. новембра, Дана уједињења Бањалуке са Краљевином Србијом, приредио изложбу архивских докумената *Бањалука 1918* и објавио монографију *Бањалука у борби за ослобођење и уједињење. Поводом једног вијека од завршетка Првог свјетског рата*. Изложба је била свечано отворена у ЈУ Бански двор – Културни центар у уторак 27. новембра 2018. Исту је отворио градоначелник Бањалуке мр Игор Радојичић.

⁵ Изложба *Млеко и крв* приређена је на основу архивске грађе коју је Историјском архиву у Ужицу поконио 2017. Крцунов син Срђа Пенезић. Изложба је премијерно отворена поводом Дана града Ужица 9. октобра 2018.

ница министра просвјете и културе Републике Српске Тања Ђаковић у ЈУ Бански двор – Културни центар.

Поводом Дана Архива Републике Српске и Дана града Бањалуке приређена је и наша изложба архивских докумената *Бањалука центар Врбаске бановине*. Аутори изложбе и каталога су архивски савјетници Верица М. Стошић и Небојша Радмановић и виши архивиста мр Владан Вуклиш. Изложбу је 22. априла отворио градоначелник Бањалуке мр Игор Радојичић у ЈУ Бански двор – Културни центар. Као резултат вишедеценијске сарадње између Архива Републике Српске и Архива Југославије, а у оквиру манифестације "Дани Српске у Србији", ова значајна изложба била је отворена 4. септембра у Архиву Југославије у Београду. Изложбу је отворио Милорад Додик, српски члан Предсједништва БиХ. У сарадњи са Представништвом Републике Српске у Аустрији, а у оквиру манифестације "Дани Србије и Српске у Аустрији", изложба *Бањалука центар Врбаске бановине* свечано је отворена 16. октобра у свечаној сали 10. бечке општине.

Архив Републике Српске се први пут ове године укључио у обиљежавање европске "Ноћи музеја" изложбом *Болница Стобарт: Крагујевац 1915*,⁶ коју је приредила Народна библиотека "Вук Караџић" из Крагујевца. Аутор изложбе је Татјана Јанковић из крагујевачке библиотеке. Изложбу је отворила 18. маја помоћница министра просвјете и културе Републике Српске Тања Ђаковић у изложбеном холу Архива Републике Српске.

Заједничка изложба Историјског архива Ужице, Архива Републике Српске и Удружења архивских радника Републике Српске *Мостови на кривој Дрини*,⁷ аутора Жељка Марковића, свечано је отворена поводом Дана града Зворника, 20. маја, у Светосавској галерији у Зворнику. Изложбу је отворио Бојан Ивановић, замјеник градоначелника Зворника. У оквиру пратећег програма "Дринске регате", ова изложба је отворена 17. јула и у галерији Установе "Култура" у Бајиној Башти.

Поводом осам вијекова самосталности Српске православне цркве, а у оквиру свечаности откривања бисте Петру II Петровићу Његошу у дворишту Архива Републике Српске, приређена је изложба Државног архива Црне Горе *Документа о Његошу у црногорским и руским архивима*.⁸ Аутор изложбе и каталога је Срђан Пејовић, помоћник директора Државног архива Црне Горе.

⁶ Изложба *Болница Стобарт: Крагујевац 1915* била је приређена поводом обиљежавања 100 година од завршетка Првог свјетског рата (1918–2018), а премијерно отворена 6. новембра 2018. у Народној библиотеци "Вук Караџић" у Крагујевцу.

⁷ Изложба *Мостови на кривој Дрини* била је приређена поводом 65 година постојања и рада Архива Републике Српске (1953–2018), а отворена у фоајеу Народног позоришта Републике Српске 19. априла 2018.

⁸ Изложба под називом *Документа о Његошу у црногорским и руским архивима* била је приређена поводом 200 година од рођења Петра II Петровића Његоша, а свечано отворена у Министарству културе на Цетињу у октобру 2013.

Изложба је отворена 26. септембра у изложбеном холу Архива Републике Српске.

Поводом обиљежавања 90 година постојања и рада Института за јавно здравство Републике Српске, у ЈУ Бански двор – Културни центар отворена је 25. октобра изложба архивских докумената *Социјално-хигијенске установе у Врбаској бановини (1929–1941)*. Аутор изложбе је мр Бојан Стојнић, историчар, архивски савјетник и директор Архива Републике Српске.

Као централни догађај манифестације обиљежавања 50 година од катастрофалног земљотреса који је 1969. погодио Бањалуку,⁹ приређена је изложба под називом *Земљотрес у Бањалуци 1969: солидарност, обнова и изградња*. Ова велика изложба је заједнички пројекат Архива Републике Српске, Удружења архивских радника Републике Српске и Музеја савремене умјетности Републике Српске. Архивску поставку изложбе потписује архивиста–информатичар Саша Ђукић из Архива, а умјетничку виша кустоскиња Жана Вукичевић из Музеја савремене умјетности. Изложбу прати двојезична и богато илустрована публикација *Земљотрес у Бањалуци 1969: солидарност, обнова и изградња (Earthquake in Banjaluka 1969: solidarity, recovery and development)* са историјском експозицијом и расправним текстом *Бањалука између катастрофа* аутора мр Владана Вуклиша, вишег архивисте и помоћника директора Архива, текстом Жане Вукичевић *Разарање и солидарност: Путеви формирања једне музејске колекције* и каталогом одабраних дјела. Изложбу је 26. октобра отворио градоначелник Бањалуке мр Игор Радојичић у ЈУ Бански двор – Културни центар.

Архив Републике Српске је поводом 101. годишњице ослобођења Бањалуке у Првом свјетском рату, односно 21. новембра, Дана ослобођења Бањалуке у Првом свјетском рату, угостио изложбу *Слике из живота под окупацијом, живот и страдање становништва југа Србије у Великом рату*, коју су заједнички приредили Историјски архив "31. јануар" и Народни музеј у Врању.¹⁰ Аутори изложбе су Бранка Јаначковић из Историјског архива "31. јануар" и Јелена Атанасовић из Народног музеја Врање. Изложбу је 22. новембра отво-

⁹ У обиљежавању 50 година од катастрофалног земљотреса укључили су се појединци и друге републичке институције културе са сједиштем у Бањалуци. У атријуму Градске управе у Бањалуци постављена је изложба фотографија посвећена земљотресу 1969. Аутор мултимедијалне изложбене поставке је Горан Бараћ. Изложба је отворена 23. октобра. Музеј Републике Српске приредио је изложбу *50 година од земљотреса у Бањој Луци (1969–2019)* аутора Миленка Ђорђевића. Изложба је отворена 24. октобра. Народна и универзитетска библиотека Републике Српске приредила је изложбу под називом *Кућа књига без адресе: Библиотека и земљотрес*. Аутори изложбе и каталога су Оријана Вуковић и Берислав Благојевић. Изложба је отворена 8. новембра.

¹⁰ У оквиру обиљежавања 100 година од ослобођења Врања у Првом свјетском рату приређена је изложба архивских докумената *Слике из живота под окупацијом, живот и страдање становништва југа Србије у Великом рату*. Изложба је премијерно отворена 9. новембра 2018. у галерији Народног музеја у Врању.

БОЈАН СТОЈНИЋ, *Рад Архива Републике Српске и Удружења архивских радника Републике...*

рио градоначелник Бањалуке мр Игор Радојичић у ЈУ Бански двор – Културни центар.